

Nr 7

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om stadgande i grundlag angående förvärv av medlemskap i politiskt parti m. m.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas motionerna

1) II:3 av herr Sjöholm (fp); samt

2) I:329 av herrar Strandberg, Brundin, Åkerlund och Svenungsson samt II: 365 av herrar Åkerlind, Nilsson i Agnäs, Petersson i Gäddvik och Oskarson (alla m).

Hemställan avser i motionen 1): »att riksdagen måtte besluta att uppdraga åt grundlagberedningen att framlägga förslag till stadgande, varav framgår att beslut om anslutning till politiskt parti och religiöst samfund samt om varje form av stöd till sådana sammanslutningar, vilket icke avser bestridande av kostnader för författningsenliga funktioner, icke må träffas av någon annan än den person det angår»; och

i motionerna 2): »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till sådan inskrivning i grundlagen att anslutning till politiskt parti ej får ske kollektivt, utan endast individuellt och efter personligt frivilligt ställningstagande».

Frågornas tidigare behandling

En motion med i huvudsak samma syfte väcktes av herr Sjöholm 1966 och föranledde — efter en utförlig recit till vilken här hänvisas (KU 1966:17) — följande yttrande av utskottet:

Såsom framgår av redogörelsen ovan har frågan om kollektiv anslutning av fackföreningsmedlemmar till politiskt parti vid olika tillfällen behandlats av riksdagen. Riksdagen har sålunda såväl år 1950 som år 1965 avslagit motioner som syftat till lagstiftning innebärande förbud mot kollektiv anslutning av fackföreningsmedlemmar till politiskt parti.

Vad angår den av motionären aktualiserade frågan om sättet för anslutning till religiöst samfund förhåller det sig visserligen så, att flertalet svenska medborgare formellt genom födelsen inträder som medlemmar i svenska kyrkan. Beträffande nu rådande ordning bör emellertid antecknas, att den som fyllt aderton år själv kan anmäla sitt utträde ur svenska kyrkan. Formerna för sådan anmälan har med verkan från och med år 1964 betydligt förenklats. Utredningen kyrka—stat är vidare enligt vad utskottet inhämtat för närvarande sysselsatt med att utreda frågan om med-

Bihang till riksdagens protokoll 1970. 5 saml. 2 avd. Nr 7—8

lemskap i svenska kyrkan, och betänkande vari frågan behandlas kan väntas bli avlämnat nästa år.

Med hänvisning till det ovan anförda och då utskottet icke finner skäl för införande i grundlag av sådant förbud som motionären avser, avstyrker utskottet motionen.

Tre ledamöter (alla h) underströk i ett särskilt yttrande, att deras ställningstagande beträffande kollektivanslutning till politiskt parti endast avsett i vad mån lagstiftningsåtgärder borde vidtas och att de ansåg problemet böra angripas på annat sätt. Riksdagen avslög motionen.

En motion med väsentligen samma innehåll väcktes av herr Sjöholm även 1967. Utskottet (KU 1967:7) hänvisade till ställningstagandet föregående år. Blank reservation avgavs av tre ledamöter (alla h). Motionen avslogs av riksdagen.

Även 1968 återkom herr Sjöholm med en motion som dock endast tog upp frågan om kollektivanslutning till politiskt parti. Utskottet (KU 1968:3) hänvisade till de tidigare ställningstagandena. Blank reservation avgavs av tre ledamöter (alla h). Motionen avslogs av riksdagen.

Utskottet

Under hänvisning till de av riksdagen godkända utlåtanden, för vilkas innehåll ovan redogjorts, hemställer utskottet,

att riksdagen avslår motionerna II:3 samt I:329 och II:365.

Stockholm den 10 februari 1970

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s), Sveningsson (m), Sörlin (s), Richardson (fp), Nyquist (s), Norberg (s) och Axel Georg Pettersson (cp);

från a n d r a kammaren: herrar Larsson i Luttra (cp), Nilsson i Östersund (s), Henningsson (s), Nelander (fp), Björkman (m), fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Boo (cp), Sterne (fp), och Andersson i Storfors (s).

Reservation

av herrar Sveningsson och Björkman (båda m), vilka anförde:

Som framhållits bl. a. i reservationen till utskottets utlåtande 1966:17 är lagstiftning inte den rätta vägen att angripa frågan om kollektivanslutning till politiska partier. En sådan åtgärd bör övervägas endast i sista hand.

Emellertid gäller det ett samhällsproblem av vital betydelse med hänsyn till den enskilde medborgarens integritet. Enligt vår mening är det därför motiverat att frågan omfattas av grundlagberedningens förestående överväganden om medborgerliga fri- och rättigheters lagfästande i en ny författning. Vi anser därför att utskottet bort hemställa,

att riksdagen anhåller hos Kungl. Maj:t att motionerna II: 3 samt I: 329 och II: 365 överlämnas till grundlagberedningen för att, i vad de avser kollektivanslutning till politiska partier, beaktas vid dess överväganden om medborgerliga fri- och rättigheters lagfästande i en ny författning.

Särskilt yttrande

av herrar Richardson (fp), Axel Georg Pettersson (cp), Larsson i Luttra (cp), Nelander (fp), Boo (cp) och Sterne (fp):

Individens rätt att fritt och självständigt välja politiskt parti är grundläggande för demokratin. Kollektiv anslutning av människor till politiskt parti kan vi därför i princip inte acceptera. En reservationsrätt förändrar ingenting av vår uppfattning i denna demokratiskt grundläggande fråga.

I föreliggande motioner förordas lagstiftning med förbud mot kollektivanslutning. Denna lösning finner vi dock mindre lämplig. Kollektivanslutningen bör avskaffas genom att de politiska partierna själva accepterar principen om individuell anslutning och således som medlemmar endast registrerar personer, som själva begär inträde i partiet.